

BARNDOM-UTBILDNING-
SAMHÄLLE

**Examensarbete i fördjupningsämnet
Barn- och ungdomsvetenskap
15 högskolepoäng, grundnivå**

***Från författare till elev och allting där
emellan***

From author to student and everything in between

Yamila Contti Guerra

Lärarexamen 210hp
2020-08-28

Examinator: Bim Riddersporre
Handledare: Erika Lundell

Förord

Jag vill ägna ett speciellt tack till Eva Eriksson som uppmuntrat mig att sjösätta denna resa in i läraryrket, till min handledare Erika Lundell som tillhandahållit med struktur och skutan att färdas i, till Milo Alani vars handfasta kompas hjälpt mig i rätt riktning genom seglande samtal och stormiga stunder. Till sist vill jag även tacka mig själv som slutligen rott examensuppgiften i land och ägna den åt mina föräldrar, Antonia Guerra Martinez och Nicolas D Conti Velazco.

Abstract

The aim and purpose of this study has been to examine how Swedish teaching aids portray the Spanish-speaking person in their texts. The textbook chosen is commonly handed in schools around Sweden. I have used Norman Fairclough's model for a critical discourse analysis to examine how these textbooks portray the Spanish speaking person. In the analysis I used theories behind social constructivism as a springboard and starting point which also has a connection to Fairclough's model of critical discourse. This essay will explain and conclude any findings of prominent indications of stereotypical patterns of action and opinions given the pupils through the textbooks and its authors.

Innehållsförteckning

Innehåll

Abstract.....	3
Innehållsförteckning	4
Inledning	6
Syfte	8
Frågeställningar.....	8
Bakgrund.....	10
Tidigare forskning.....	10
Beskrivning av centrala begrepp.....	11
Diskurs	12
Etnocentrism	12
Kultur	12
Makt.....	14
Semiologi, Semiotik.....	14
Forskningsetiska överväganden	15
Teori.....	16
Urval av teori	16
Socialkonstruktivism.....	17
Beskrivning av arbetsprocess.....	17
Metod.....	19
Urval av läromedel.....	19
Presentation av läroboken Vale 7.....	19
Motivation av metod	20
Metodmodell.....	20
Textanalys.....	21
Diskursiv praktik.....	21
Social praktik	22
Identitetsdiskurs	23
Språkdiskurs.....	24
Kulturdiskurs.....	26
Diskursordning: Etnocentrism	28
Resultat diskussion.....	29
Kritisk metodreflektion.....	29

Empirisk diskussion	30
Avslutande reflektion.....	31
Litteraturlista.....	32
Webbartiklar	33
A. Spanskan i världen	35
B. ¿Cómo comen los españoles?.....	36

Inledning

Spanska språket är ett utbrett språk som talas i över 20 olika länder i världen. Där behovet av språk är betydelsefullt för en stärkt känsla av kulturell samhörighet och identitet, vilket gör det intressant att fundera kring vilket fokus som ett läromedel för spanska språket väljer att belysa (Landstöm, 2001). Genom kritisk diskursanalys kan vi få tydlighet i språkets mening samt dess påverkan på oss i samhället, genom analys kan vi konstatera att verkligheten är vad den är för att vi upprätthåller sanningen om dess existens, där språket påverkar relationen mellan individer enskilt samt i grupper, inte minst elev-lärare. Läraren söker i enlighet med styrdokumentet förmedla förståelse kring den värld vi lever i, utvidga elevens perspektiv på omvärlden, ge ökad möjlighet att skapa sig större förståelse för olika sätt att leva och verka i en allt mer gränsöverskridande globalisering. Lärare av vår tid ämnar ge elever språket som redskap och nyckel till ett bredare internationellt studie- och arbetsliv (Skolverket, Lgr11). Med avstamp i skolbänken och ämnet Moderna språk, ämnas eleven utrustas med förutsättningar att utveckla sin förmåga att “[...] reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där språket används” (Skolverket, Lgr11). Samma förmåga är den som inte sällan bidrar till överförande av kunskapstraditioner, makt och en kulturell dissonans med en postkolonial ansats. Genom våra maktrelationer i samhället tenderar vi att upprätthålla förmedlingen om förtryck och etnocentrism som inte att glömma är bärare av rasism. Länder är inte kulturellt enhetliga utan består av många olikartade kulturer och traditioner, som trots det behandlas entydigt och monokulturellt av läroböcker. Utan att varken bli kritiskt granskade eller problematiserade, detta leder allt som oftast till ett jämförande av kultur som skapar ett vi- och dem perspektiv (Kirsch, 2004). En litteraturanlys kan därför bidra till att synliggöra eventuell obalans av maktförhållanden i läroböckerna samt konstatera inte sällan för givande tagna föreställningar av sociala kategorier som kultur och etnicitet. Vid språkundervisning i spanska sker en bred generalisering formad utefter användandet av just en lärobok, vilken har den omöjliga uppgiften att söka och spegla en tidlös sanning. Korsell (2007), likt Foucault och Giddens, (1989) som så många andra sociokulturella teoretiker är alla eniga om att, kunskap är något vi själva frambringar i våra interaktiva föreställningar knutna till en kontextuell samtid. Därför blir det viktigt att undersöka den kunskap som förmedlas via läroböcker i skolan. Uppsatsen ämnar göra detta genom kritisk diskursanalys på läroboken *Vale 7* (2006) i ämnet Moderna språk spanska, och på så vis bidra till förändring av användandet av läroboken i ämnet.

År 1994 genomfördes en reform av nuvarande läroplan där riksdagen i samråd med Utbildningsdepartementet beslutade att tillföra ämnet språkval i läroplanen (Riksdagen, 2020). Eleven skulle ha möjlighet att välja mellan språken franska, spanska och tyska. Beslutet landade i att vilja ge eleven möjlighet att skapa sig en bättre förståelse för den kultur, olika livsvillkor och sociala sammanhang där målspråket talas. Ämnet Moderna språk är relativt nytt i svenska skolan och vid ett samtal till skolverket innan genomförd analys, bekräftades även att ingen forskning eller studie tidigare gjorts kring ämnet. Vilket gav grunden till uppsatsens ambition att utföra en kritisk granskning av läromedel i skolan. Genom en traditionell forskning där främst primärkällor nyttjas och en kritisk diskursanalysmetod tillämpas för att svara på studiens forskningsfrågor.

Syfte och Frågeställning

Syfte

Studiens syfte är att med hjälp av kritisk diskursanalys och postkolonial ansats undersöka läroboken Vale 7, en lärobok i spanska för åldrarna 12-13 årskurs 6-7, (2006).

Frågeställningar

- Hur gestaltas de spansktalande i Vale 7 (2006)?
- Hur talas det om spanska språket?
- Hur behandlas kultur i läroboken?

Disposition

Under uppsatsens andra kapitel 'Bakgrund' har tidigare forskning behandlats där läroboks användningen i skolan behandlats samt uppmärksammas bristen över forskning kring läromedel, följt av en beskrivning av skolämnet Moderna språk samt en presentation av de centrala begrepp studien omfattar. Kapitlet avslutas med studiens forskningspraxis kopplat till etiska överväganden. Under påföljande kapitel 'Teori' presenteras uppsatsens val av teori, som längre fram i uppsatsen används för att förankra diskursanalysens resultat följt av en beskrivning den arbetsprocessen som utförts. Under uppsatsens tredje kapitlet 'Metod' anges vilka fördelar användandet av en kritisk diskursanalys som metod har, samt det urval och avgränsningar som gjort till uppsatsens förmån. Vidare följer val av empiri följt av en presentation på läroboken Vale 7 (2006). Därefter har en motivering av metod beskrivits samt metodmodellens centrala analysverktyg, Textanalys, Diskursiv praktik samt Social praktik. Kritisk diskursanalys är en komplex analysmetod där en viss förförståelse för analysmetoden kan underlätta. I det fjärde kapitlet presenteras och analyseras uppsatsens resultat som ställs mot tidigare forskning, för att sedan diskuteras i efterföljande kapitel. Uppsatsens diskussionskapitel är uppdelat i två delar där resultatet av empirins diskuteras samt valet av metod samt avslutas uppsatsen med tips på vidare forskning och några reflekterande ord.

I förhållande till uppsatsens omfång har, teorins komplexitet och mångsidighet en förenklad beskrivning gjorts

Bakgrund

Tidigare forskning

I studien *Läromedel- Det fria valet* undersöker Korsell (2007) läromedelsanvändningen i skolan och finner att den varierar bland lärare. Korsell (2007) söker i sin studie, svaret på vad som innefattar ett läromedel och finner paralleller och likheter med sociologen Anthony Giddens (1989) som behandlas tankesätt kring uppkomsten och innebörden av kunskap i sin bok *Sociologi*. Korsell (2007) likt Giddens (1989), upptäcker att synen på läromedel är kopplat till den kunskap den förmedlar samt bunden till sin samtid men även knuten till den som nyttjar läromedlet. Korsell (2007) ställer frågan vad som räknas till ett läromedel samt om de förhåller sig till några specifika riktlinjer. Korsell (2007) lutar sig mot Skolverkets rapport *Läromedlens roll i undervisningen* (2006) och belyser att skolverket inte har en samsyn angående vem som äger ansvaret att avgöra vad som innefattar ett läromedel eller om det ligger i linje med en ”tidsenlig utbildning” (Korsell, 2007:18). Att läroboken haft en central del i undervisningen framhåller Ammert (2011) som ingenting nytt och understryker att läroboken överför ett innehåll i enlighet med de krav styrdokumentet ställer samt de behov elever och lärare ser nödvändiga. I skolverkets rapport (2006) undersöktes lärarens relation till olika typer av läromedel, innehållet bestod av en kombination av nationell enkätundersökning samt intervjuer med mellanstadie- och högstadielärare i ämnena engelska, bild och samhällskunskap. Undersökningen visade på lärarnas olika förhållningssätt till sitt material. Faktorer som utbildning, tidigare erfarenheter samt elevgruppens förutsättningar hade en viktig roll för användandet av läromedel i undervisningen. Därutöver har skolans ekonomiska tillgångar visat sig ha en betydande inverkan över hur lärarna väljer att arbeta, eller som Ammert (2011) poängterar, har möjlighet till. Oavsett om vissa lärare valt att utgå från innehållet ur en lärobok i sin undervisning som ett direkt rättesnöre eller som hjälpmedel att luta sig mot har diskussionen behandlat användningen av läromedel eller inte (Ammert, 2011). Studien *Läromedel- Det fria valet* (Korsell, 2007) visade att lärarna i engelska, använde sig mer av en läroboksstyrd undervisning än i de andra ämnena med minskande grad högre upp i årskurserna. Vidare drogs slutsatsen att läromedel inte används i lika stort omfång i alla ämnen och att lärarens planeringstid, var klart avgörande. Det finns en väsentlig skillnad mellan läromedel och lärobok då läromedel innefattar en rad andra redskap än det tryckta medlet, Korsell (2007) listar upp läromedel efter vad deras framtagna syfte faller i. De medel vars enda

användningsområde är som hjälpmedel i undervisningen i skolan, kallar hon för primära. Till de sekundära kan tidningsartiklar, skönlitterära böcker och spel, tillhöra. Korsell (2007) söker vidare och finner att ansvaret lämnas över till varje enskild lärare att bestämma vad de väljer att använda för hjälpmedel i sin undervisning samt hur. Läroboken har nyttjats enligt Skolverkets rapport *Läromedlens roll i undervisningen* (2006) som en kommunikationskanal mellan omvärlden samt lärare mellan lärare och elev. Den medlar information om ett samhälleligt avtryck kring information då läroboken trycktes. Ett annat användningsområde har visat sig vara som utvärderande medel, för att mäta elevernas kunskapsutveckling och ett konkret material att redovisa för elevernas vårdnadshavare bland annat vid utvecklingssamtal. En gemensam slutsats som studierna lyfte var det stora behovet av att studera allt innehållet i läroböckerna, förhålla sig kritiskt till det samt variera dess användning.

I sin avhandling, *Språkundervisning i mellanrummet- och talet om 'kommunikation' och 'kultur' i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000*, talar Ulrika Tornbergs (2000) om en syn där, språkinläring i moderna språk varit förankrad till kulturella betingelser knutna till nationella gränser inom de västerländska länder språken talas i. Vilket Lgr11 haft för avsikt att ändra med en centralt ambition att eleven ska,

[...]utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen ska undervisningen även ge eleverna möjligheter att utveckla kunskaper om och förståelse för olika livsvillkor samt sociala och kulturella företeelser i områden och i sammanhang där språket används (Skolverket, Lgr11).

Vidare belyser skolverket de många fördelarna med den språkundervisning som tillkom läsåret 2014/15, med bakgrund av att eleven kan tillgodoräkna poängvärdet utöver de 16 högsta betygen, vid antagning till gymnasieskolan samt, ökar det meritvärde vid ansökan till gymnasie-och högskolan (Skolverket, 2020). Vilket även resulterat i att ett större antal elever valt moderna språk vid årskurs sex. Spanska har visat sig vara en stor favorit bland eleverna och det populäraste bland gymnasieelever enligt Skolverkets statistik över den första kullen avgångselever som slutfört gymnasieskolan (Gy 2011) redan 2014 (Skolverket, 2020)

Beskrivning av centrala begrepp

I följande avsnitt har några centrala begrepp behandlats som förekommer i analysen samt resultatet, dessa är följande: Diskurs, Etnocentrism, Kultur, Makt, Semiologi, Semiotik.

Diskurs

En diskurs kan liknas vid ett mönster att se på eller tala om något. Det är ett språkligt fastställande över hur något är och bör vara. Språket i en diskurs följer en slags mall och reglage för vad som är godtagbart och leder till skapandet av olika sociala ramar eller sammanhang. Den franske filosofen Michael Foucault, har utvecklat idén kring att den värld vi befinner oss i, inklusive kunskap, identiteter och sociala relationer, har vi och/eller andra människor konstruerat i samspel med varandra (Elmeroth, 2008). Saker och ting uppträder som de är för att vi upprätthåller tron om att de är på ett visst sätt, men de hade kunnat te sig annorlunda. Diskursteori och Socialkonstruktivism, som förklaras längre fram i uppsatsen, går därför sida vid sida, där idé-mönster och -strukturer bidrar till bestämda beteenden, relationer samt är bidragande faktorer till skapandet av identiteter.

Etnocentrism

Amin (1989) beskriver etnocentrism som ett fenomen där de egna kulturella föreställningar och normer betraktas som de enda sanna vilket förutsätter och bedömer att alla borde leva därefter. Amin (1989) framhåller och beskriver etnocentrism som något grundat i okunskap vilket ter sig problematisk då det tenderar till att osynliggöra de verkande maktrelationen, vilket i sin tur försvårar en förändring av just relationen mellan etnocentrism och makt. En annan aspekt Amin (1989) talar om är eurocentrism som beskriver ett led av etnocentriska mönster präglade av kolonialismens arv. Där Europa ses som central i jämförandet av resterande världsdelar och påverkas bland annat av internetets växande användning. Vilket inte enbart lett till en bredare globalisering och spridning av ett nyhets- och kunskaps flöde mellan landsgränserna. Problemet som Amin (1989) beskriver består i att internetanvändningen är begränsad till de ekonomiskt välbärgade delar i Västvärlden, som får företräde till informationen men även till spridandet av den. Väst och Europa besitter på så vis en monokulturell reproduktion av informationen (Amin,1989).

Kultur

Kultur är ett brett och mångdisciplinärt begrepp som Faircloughs kallar för flytande signifikant. Det är dynamiskt och ständigt i förändring, kontextberoende men samtidigt i grunden en

objektiv diskurs som kan lyftas ur sitt sammanhang (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). I kulturbegreppet finns på så vis en slags dikotomi och dissonans eller som Zygmunt Bauman väljer att beskriva det, handlar kultur om *”kreativitet som om skapandet av ordning, om diskontinuitet som om kontinuitet, nyskapande som om tradition, brytande av gamla mönster som om rutin”* (Bauman refererad i Tornberg, 2000:60). Ett mångfacetterat begrepp med flera lager, därigenom även refererande till litteratur, konst, dans och musik. Under upplysningen på senare 1600 tal kom kulturdiskursen att handla om tidens bildningsideal, människans oberoende samt strävan efter kreativitet och ett fritt tänkande. Likaså kan kultur beskrivas genom ett antropologiskt spektrum med fokus på språk, tänkesätt, beteende, värderingar, normer, attityder samt förhållnings- och agerandemönster, inte långt ifrån en socialkonstruktivistisk bildning. Kulturbegreppet relateras då till något socialt konstruerat, som framkallar ordning i samhället och motverkar ambivalens och kaos. Det är sammanhängande med nationalistiska idéer om en homogen nationell identitet. Det som i sin tur anses vara ett kulturarv förblir det genom att tanken på dess existens upprätthålls av den makthavande majoritetsgruppen och därmed tenderar att se den egna kulturen i centrum (Tornberg, 2000). Den brittiske sociologen Zygmunt Bauman hänvisar i Ulrika Tornbergs (2000) avhandling *Om språkundervisning i mellanrummet- och talet om ”kommunikation” och ”kultur” i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000*, till begreppet kulturarv som en form av upprätthållande av en normaliserande världsbild. Elmeroth (2008) representerar samma tankegångar och talar om ett behov av det avvikande och onormala som grunden till ett stärkande av den egna kulturen, vilket han framhåller även bidrar till att majoritetsgruppen bevarar makten och inte sällan bidrar till ett vi och dem perspektiv. Ett fenomen som beskrivs grundligare längre in i uppsatsen.

I ett mångkulturellt samhälle kan olika grupper och kulturer leva sida vid sida utan att bli påverkade eller påverka varandra. I skolans värld talas det ofta om en mångkulturell skola som innefattar en miljö av människor med olika kulturer, etniciteter och nationaliteter (Lorentz, 2007). Elmeroth (2008) diskuterar och liknar begreppet mångkulturell vid ett tillstånd eller en statisk situation till skillnad från Lorentz (2007) som framhåller att en interkulturell aspekt hänvisar till en interaktiv handling mellan människor. Detta innebär att det uppstår en rörelse som kan göra att grupperna påverkar varandra (Elmeroth, 2008).

Makt

Med avstamp i politikern och sociologen Steven Lukes kändaste teori, maktens tre ansikten, söker Lukes (2008) finna mening kring fenomenet makt. Kort beskrivet grundar han sin maktteori på tre olika förhållningssätt, eller ansikten som han väljer att kalla det. Det första ansiktet syftar till att en makthandling som får någon annan att utföra en handling mot sin vilja eller som den vanligtvis inte hade gjort. Det andra beskriver ett passivt förhållningssätt där makt yttrar sig genom olika former av tvång, inflytande, auktoritet, kraft eller manipulation, ett tillstånd som påverkar människors vilja och intresse. Till skillnad från analyser av den första maktdimensionen kan makt här agera osynligt utan faktiskt handlande. Tredje ansiktet är av kognitiv karaktär som kräver mentala tankeföreställningar och mekanismer, Lukes (2008) inspirerades av sociologen Michel Foucaults tankar kring makt som är formar människors viljor, intressen samt något som får oss att acceptera tillstånd och händelser, framhåller att det tredje ansiktet är beroende av accepterande och tillåtelse hos den makten utövas på och kräver dessutom tillåtelse och acceptans av den andre. Begreppet makt hyser en omstridd mening vars breda omfattning gör det svårt att utföra en rättvis definition Lukes (2008). Då uppsatsens ansats är att belysa hur det talas kring den spansktalande i läromedlet Vale 7 (2006) kommer maktens inverkan samt reproduktion i ett primärt steg att diskuteras hur den yttrar sig i text (Winther- Jorgensen & Phillips, 2000).

Semiologi, Semiotik

Semiologi syftar till läran om tecken vid vetenskapliga studier av mänsklig kommunikation. Begreppet semiotik används vid textanalys och syftar till det skrivna tecknet i text och betecknar eller beskriver vad Bergström och Boréus (2018:20) kallar för den "allmänna idén om ordet som vi bär med oss". Förhållandet mellan begreppet som ord och betydande mening, är inte alltid det samma. Bergström och Boréus (2018) lyfter hur det anmärkningsvärt kan skifta mellan dess olika innebörd och på så vis medla en annorlunda betydelse. Ordet i sig kan vara entydigt till skillnad från ett begrepp vars egentliga innebörd kan te sig mångtydigt. På så vis kan semiologi studeras med syfte att söka koherens, den givna kulturellt betingade betydelsen eller den andemening ordet kommunicera. Flexibel, grym, söt, driva, framåt, m. f. är ord vars mening kan komma att ändras beroende på kontext, den som kommunicerar samt mottagaren. Vid diskursanalys studeras semantiska praktiker samt handlingsmönster och hur de används

inom diskurserna, för att på så sätt identifiera maktrelationer, identitetsskapande processer samt förändringar i diskursiva strukturer över tid (Bergström & Boréus, 2018).

Forskningsetiska överväganden

I riktlinje från Vetenskapsrådet skall etiska överväganden vid undersökningar med människor betraktas. Studie är baserad på läromedel vilka är offentliga, därmed har inga större etiska överväganden behövts tas gentemot personer (Vetenskapsrådet, 2020). För en ökad validitet har direkta citat ur läroboken Vale 7 (2006) använts (Philips & Winter Jorgensen, 2000). Dock bör kritisk diskursanalys övervägas då det är en metodform som inte är helt politiskt obunden utan blir en diskurs i sig. Läsaren av denna studie uppmanas därför att observera det faktum att forskaren, riskerar att bli en del av diskursen då det inte är möjligt att förhålla sig helt objektivt till sitt forskningsunderlag. Därmed bör läsare av alla forskningsresultat tänka på att ingen text är fri från tolkning (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Vilket ligger i likhet med vad Rosengren och Arvidson (2005) förespråkar och råder alla forskare att söka och granska sin subjektiva ståndpunkt i frågan, för att uppnå större handlingskraft vid analysering och tolkning. Inte sällan navigerar forskaren efter en typ av kodex där sammanställning av etiska regler tillämpa för att peka på vad som är en rekommenderad eller förbjuden handling.

Teori

En litteraturundersökning kan tyckas platt och enbart granskande om ingen vidare analyserande aspekt tillämpas. För att nå en djupare analys och inte enbart nå ett konstaterande av empiri är en teoretisk förankring att föredra där idé-mönster och -strukturer till bestämda beteenden, relationer samt, faktorer till skapandet av identiteter kan påvisas. Vid en granskning av en lärobok blir det därför viktigt att reflekterar kring hur det talas om världen genom ord och tal, såsom i bilder, metaforer, exkludering eller inkludering kunskap (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Genom ett socialkonstruktivistiskt teorispektrum ämnar denna studien att analysera konkret hur och vad det skrivna språket medlar mellan författare och elev samt granska innehållet i läroboken Vale 7 för att påvisa de sociala makt-processerna och kunna bidra till förändring (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000).

Urval av teori

En kritisk diskursanalys kräver teori förankring då relationen mellan analys och verklighet använder sig av sociologiska parametrar som leder till ett revisionistiskt förhållningssätt där analysen riskerar att tappa förankring om den ifrågavarande analysen inte ställs emot vidare teori. Då studien avser att identifiera det synsätt hur den spansktalande människan skildras i spanska läromedel i ämnet Moderna språk. Tillämpas teorin för att Vidare följer en definition över vad Socialkonstruktivism innebär. Teorins komplexa struktur och mångsidighet i kombination med uppsatsens omfång gör att en koncentrerad begreppsdefinition med inriktning till uppsatsens syfte bara berörts ytligt. En något grundligare beskrivning har gjorts vid de delar som ligger i linje med uppsatsens syfte samt enlighet med analysens frågeställning, Hur gestaltas de spansktalande i Vale 7 (2006)? Hur det talas om spanska språket? Hur behandlas kultur i läroboken?

Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism ifrågasätter det givna och självklara (Bergström & Boreus, 2018). Som Winther-Jorgensen och Phillips (2000) uttrycker det "[...] blir det möjligt att ställa sig främmande inför det självklara och rikta en rad nya frågor till det kända." (*Diskursanalys som teori och metod*, 2000:151). Genom socialkonstruktivistiskt disciplin blir diskursen om kunskap något som vi människor frambringar i interaktion med gemensamma föreställningar om vad som är sant och vad som är falskt. Kunskap tenderar att yttras i våra handlingar och skapar på så vis grunden till de sociala konstruktionerna som råder. Kritisk diskursanalys vilar på sociologiska tankar kring diskursen om kunskap (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Där Foucaults synsätt, att kunskap är något vi människor frambringar i interaktion med gemensamma föreställningar om vad som är sant och vad som är falskt, ligger till grund. Foucaults förhållningssätt ämnar inte studera om verkligheten anses vara reell utan relevansen ligger i att söka hur den framställs av diskursen (Giddens, 1989). Genom makt formas de olika sociala praktiker i samhället där diskursanalysen har ett tydligt samhällskritiskt anslag som kan komma till uttryck genom att just synliggöra dessa i de olika maktförhållandena samt angripa orsaken till de. På så vis ämnar diskursanalysens forskningstradition att bidra till social förändring (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000).

Beskrivning av arbetsprocess

Genom Landstöms (2001) konstaterande att språket är av betydande roll, för en starkt känsla av kulturell samhörighet och identitet, föll valet av analysområden i att söka efter hur den spansktalande gestaltas, hur talas det om spanska språket i läroboken Vale 7 (2006). En noga närläsning av empirin genomfördes där en kartläggning över dem karaktärer som fanns sammanställdes i tabellen nedan. På så vis synliggjordes även de identitetsskapande processerna samt framkom det vilka nationaliteter som förekom. Vidare studerades frekvensen av karaktärerna och sammanställningen av resultatet från tabellen visade att karaktärerna med spansk tillhörighet var betydligt överrepresenterade i boken samt att flertalet av händelserna i läroboken utspelas i spanska städer.

Namn	Ålder	Nationalitet	Frekvens
Carmela	13	Spanien, Jaen	7
Felipe	14	Spanien, Madrid	8

Julia		Sverige, Gotland	3
Alejandra	14	Argentina	1
Cesar		Chile	1

Vidare utfördes den kritiska diskursanalysen på läromedlet Vale 7 med en ambition att svara på uppsatsens forskningsfrågor som möjliggjorts via ett socialkonstruktivistiskt teorispektrum där empirin ställts mot teorin och på så vis kunnat belysa de delar av text där det förekom olika identitetsskapande processer. Ett kapitel som valdes att analyseras heter ”Spanskan i världen” (Vale 7, 2006), där författarna ämnat att hänvisa till fakta om spansktalande människor i världen. Genom metodmodellens tre analysverktyg, textanalys, diskursiv-och socialpraktik synliggjorde det semiotiska användandet de övergripande diskurserna som bidragit till författarnas kulturella reproduktion och antagonistiska åsikter har kunnat urskiljas. Inte sällan skapar detta fenomen ett vi-och de perspektiv som grundar sig i Etnocentriska parametrar (Elmeroth, 2008), vilka lyftes i studien och gav form åt uppsatsens tredje frågeställning, hur talas det kring kultur i läroboken Vale 7 (2006). På så vis kunde uppsatsens olika forskningsfrågor besvaras samt analysens syfte identifieras.

Metod

Urval av läromedel

Det valda läromedlet föll på Läroboken Vale 7 publicerad 2006 ämnad nybörjarundervisning i ämnet Moderna språk spanska. Fokus har legat på de delar av porträtterande, gestaltande och beskrivande berättelser. Varken bilder eller hörövningar har tagits i beaktning. För att möjliggöra grundlig analytisk närläsning har antalet läroböcker som analyserats begränsat till en upplaga och på så vis nå relevanta slutsatser i enlighet med studiens syfte. En större del av analysen har fallit i de delar av läroboken som presenterat realia och bifogats som bilagor. Inga statistiska aspekter har gjorts inte heller ett försök att nyttja de mest använda läroböckerna inom området, då uppsatsens ansats legat kring att genom det resultat analysen visar, göra mottagaren av denna studie uppmärksam på det stora behovet av kritisk granskning de läromedel vi nyttjar i skolan bör ägnas.

Presentation av läroboken Vale 7

Läromedlet består av textbok med tillhörande övningsbok samt lärarhandledning. Analysen är utförd på textboken där materialet är av innehållsrik karaktär i jämförelse med övningsboken, vars innehåll är upprepning av händelserna ur textboken. Läroboken är författad av Inmaculada Moreno Teva och Örjan Hanson, skriven till större delen på spanska med undantag för två kapitel som är på svenska. Läromedlet är vanligt förekommande bland svenska skolor, men som nämnts tidigare har det inte tagits i beaktning vid urvalsprocessen. Samtliga nätbokhandlare Akademibokhandeln (2020), Adlibris (2020) och Bokus (2020) beskriver medlet med följande ord:

¡Vale! är ett läromedel i spanska där eleven möter språket på ett lekfullt och inspirerande sätt genom en måttfull progression och många, variationsrika övningar. I alla delar av ¡Vale! finns möjlighet för lärare och elever att välja olika nivåer efter intresse och förmåga. Eleven möter olika sorters texter. Vardagliga teman varvas med realia, sånger och ramsor. I slutet av varje bok finns Español para todos, några uppslag i tidningsformat, som ger ett mer autentiskt intryck.

Beskrivningarna tala om att läroboken behandlar såväl fakta som fiktiva händelser och att dessa är uppdelade i olika avsnitt där även författarna har ämnat att beskriva vad dem anser som vardagliga situationer.

Motivation av metod

I föreliggande studie har en kvalitativmetod tillämpats i form av textanalys som kallas för kritisk diskursanalys, specifikt har Norman Fairclough kritiska diskursanalys-metod valts. En komplex tredimensionell modell som ofta används vid empirisk forskning om kommunikation eller språk och samhälle där diskursanalysens strävan är att påvisa maktförhållandena som utövas på- eller av någon, för att synliggöra orsaken till dem och på så vis bidra till en social förändring (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Bergström och Boreus (2018) lyfter det frekventa användandet av kritisk diskursanalys vid empirisk forskning om kommunikation eller språk och samhälle i skriven text. Bergström och Boreus (2018) understryker och poängterar läsarens ansvar till ett kritiskt förhållningssätt då analysmetodens huvudsakliga syfte är att lyfta de orsaker som skapat orättvisor i samhället samt att analysmetoden, därför inte är ideologiskt befriad utan blir en diskurs i sig. Trots det framhåller Winther-Jorgensen och Phillips (2000) att ”[...] detta är den mest utvecklade teorin och metoden för forskning av kommunikation, kultur och samhälle [...]” (*Diskursanalys som teori och metod*, 2000:66). Det blir därför intressant att undersöka hur diskursen kring den spansktalande människan framställs i läroboken Vale 7 (2006) och om det antyder till några orättvisor.

Metodmodell

Norman Faircloughs kritisk diskursanalys ambition är att belysa maktförändren i tryckta medel och har utformat en tredimensionell analysmetod med *textanalys*, *diskursiv praktik* och *social praktik*. De olika delarna beskrivs närmare i kommande avsnitt.

Textanalys

Textanalysens fokus ligger kring att diskutera det semiologiska användandet, hur de förhåller sig till varandra i utvalda situationer, samt att undersöka och utvärdera, bruket av nyckelord och studera ett grammatiskt anspråk. För att tydliggöra en analys har Fairclough myntat diverse analysbegrepp så som modalitet, vilket används för att beskriva författarnas subjektiva - eller objektiva förbindelse och ton i relation till sitt påstående. Författaren till texten som analyseras kan ha en bestämd åskigt kring något eller inte, vilket kan vara olika starkt uttryckt genom dess semiologiska utformning. Fairclough använder även begreppet transitivity för att skildra hur en viss modalitet påverkar händelser och processer, vem det är som kommer till tals och kan ibland beskrivas som objektet eller subjekt beroende på kontext i analysen. Vidare beskriver Fairclough begreppet etos som en identitetsskapande process där personliga drag tillkännages (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000).

Diskursiv praktik

De mönster eller regler för vad som är accepterat att använda i diskursen kallas för diskursordning, de ger innehåll och kan omfattas av flera diskurser som vidare kan utveckla innebörden av diskursen men kan även konkurrera om dess innehåll. Diskursordningen kan vara kantad av flera diskurser som tillsammans bidrar till det som i stunden verkar rimligt. Den diskursiva praktiken fastställer de olika diskurserna i texterna som tillsammans med den semantiska praktiken utgör vad Fairclough valt att kalla för intertextualitet. Vidare utforskas fördelningen av diskurserna och faktorerna till vad Winther-Jorgensen & Phillips (2000:135) kallar för "kontingens och permanens" där en diskurs kan vara konstituerande, men inte sällan även konstituerad, eftersom den bygger vidare på en redan etablerad diskurs. Läromedelsdiskursen vittnar om en reproduktion av tidigare diskurser, vilket går under begreppet interdiskursivitet. Vad som idag anses vara ett läromedel har skiftat över tid beroende av sociala omständigheter och andra diskurser inverkan. Datorer, läsplattor och andra medel som går under begreppet IKT används mer frekvent i skolan och brukats mer som det Korsell (2007) menar en kommunikationskanal mellan omvärlden samt lärare mellan lärare och elev som medlar samhälls information.

Fairclough att kalla en sådan diskurs för en objektiv diskurs (Winther-Jorgensen och Phillips, 2000) som är oberoende av samhällsinstitutioner och finns på olika platser. Hälsan är en sådan diskurs, som inte enbart berörs av läkare utan även kan hanteras av politiker, filosofer, präster, gemene person (Börjesson & Palmblad, 2007). En objektiv diskurs behöver inte alltid sett ut som den gör idag och möjligheten finns att den förändras i framtiden. Vid en granskning av diskursordningen blir det därför viktigt att reflekterar kring hur det talas om världen genom ord och tal, såsom i bilder, metaforer, exkludering eller inkludering (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Den diskursiva praktiken söker belysa diskurserna i texterna, med syfte att undersöka deras bidrag till diskursordningen (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000).

Social praktik

Den sociala praktiken bygger på de två tidigare analysdimensionerna, textanalys samt diskursiv praktik, där resultaten av dem ställs i förhållande till teori med ambitionen att synliggöra maktförhållandena. Fairclough framhåller att textanalysens bidrag ligger i förståelsen över hur vi människor aktivt skapar vardagspraktiker i världen samt att en kombination av text- och social analys krävs för att förstå det komplexa förhållandet mellan text och de socio-kulturella processerna. I analysen tas även författarna av läroboken samt eleven i beaktning och bidrar till det slutgiltiga resultatet (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000).

Analys och Resultat

Analysen och resultat kommer att presenteras parallellt med varandra för att skapa tydlighet i användandet av analysmodellen samt bidra till ökad koherens. Språkbrukaren av texten i läroboken Vale 7 (2006) har fortsättningsvis refereras till som författarna och mottagaren av innehåll som eleven, men innefattar egentligen alla läsare av medlet, samt har personerna i lärobokens handling hänvisats till som karaktärerna. De diskurser som återfunnits i läroboken har en återkommande kamp mellan innehållets kultur, karaktärernas identitetsprocesser samt ägandet av spanska språket. Därför har identitets-, språk- samt kulturdiskurs identifierats.

Identitetsdiskurs

Ett primärt steg för att svara på studiens frågeställning, 'Hur gestaltas spansktalande i läroboken Vale 7?' har varit kartlägga vilka karaktärer som stötts på i läroboken samt synliggöra eventuella identitetsskapande processer. Genom att sammanställa de förekommande karaktärernas nationaliteter samt deras påträffade egenskaper har det varit möjligt att urskilja vilken eller vilka karaktärer som varit mest frekvent förekommande i läroboken. Sammanställningen av resultatet har visat i tabellen under avsnittet 'Arbetsprocess' att karaktärerna med spansk tillhörighet är överrepresenterade samt att flertalet av händelserna i läroboken utspelas i spanska städer.

Författarnas identitetsskapande ambition att personifiera karaktärerna påträffas i ett flertal kapitel, genom att tillskriva de, vad Fairclough kallar för etos, såsom intresse för sport, film, musik och teater (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). En identitetsskapande process är betingad utifrån de kontextuella relationer de ställs emot. Den spansktalandes identitet i läroboken uppstår således mellan tolkningsutrymmet av utomstående kausalitet och användandet av flytande signifikanter samt antagonistiska egenskaper hos författarna, såsom i kapitlet "*Cómo comen los españoles*" "Hur äter spanjorer?" (se bilaga). Genom analys av den sociala praktiken och författarnas återkommande subjektiva modalitet i beskrivandet om hur och vad spanjorerna äter, hur de beställer på restaurang samt en rad andra förgivet taganden som författarna förmedlar, framstår vad Fairclough kallar för ideologiska konsekvenser av ett upprätthållande samt konstituerandet av identiteter och relationer till en socio-kulturell reproduktion (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). I likhet med ett socialkonstruktivistiskt

synsätt påstår Bergström och Boréus (2018) att texter kan uppträda som medvetna- och omedvetna idéer vilka kan välja att reproducera, stärka eller ifrågasätta maktordningen i läroboken. Identitetsskapandet av karaktärerna i läroboken har därför flera dimensioner som är präglade av den sociala praktikens analys. En aspekt författarna ställts inför är att matcha karaktärernas egenskaper till en språkutvecklande handling för eleven. Vidare har författarna sökt skapat ett intresse hos eleverna och integrera vad de uppfattar som igenkännande identitetsdrag hos karaktärerna genom att tilldela dem, kanske vad författarna tror ligger i enlighet med karaktärsdrag hos eleverna själva. Den sociala praktikens maktordning upprätthåller och konstituerar således identiteter och relationer, samt är den bärare och skapare av den diskursiva praktiken i vardagen, vars textförfattande samt mottagande av text även bidrar till en socio-kulturell reproduktion (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Intressant vid analys av den diskursiva praktiken blir således att söka se hur författarna använt sig av maktordningen i sitt författande och hur de kan komma att tolkas av eleven. I läroboken Vale 7 kan eleverna ha påverkats av karaktärernas erfarenheter och anammat dem som didaktiska praktiker de bör förhålla sig till vid ett eventuellt besök till Spanien.

Språkdiskurs

För att svara på studiens frågeställning om hur det talas om spanska språket, har den diskursiva praktiken till en början sökt ta reda på vem det är som talar spanska och hur läroboken refererar till dessa. I följande citat vittnar diskursernas semiologiska kamp om maktordningens syn på språket som ett korrekt samt inkorrekt använt, beroende på vem som brukar det.

De flesta som talar spanska bor i Latinamerika. Där det finns cirka åtta gånger fler spankttalande än i Spanien, ungefär 350 miljoner i Latinamerika och 42 miljoner i Spanien.

I stort sett varje land har utvecklat sin egna variant av spanskan, men skillnaderna är inte större än att du kan göra dig förstådd utan problem. Argentina är ett exempel, dit kom många invandrare från Italien och nu talar alla argentinare med lite italiensk språkmelodi.

Spanska är ett stort språk också i USA. Mer än 35 miljoner människor har spanska som sitt förstaspråk.

I de flesta länder i Europa finns det idag många människor som talar spanska.

(Vale7, 2006:26).

Citaten talar om för eleven vart i världen spanska språkets talas, de områden, länder samt städer som berörs är, Latinamerika, Spanien, Barcelona, Argentina, USA samt "...de flesta länder i Europa". Inte något land eller område i Asien, Afrika eller Oceanien nämns. Språkdiskursen är präglad av läges och angränsnings faktorer men även av antalet språkbrukare. Striden mellan språkets korrekta användning har synliggjort genom textens transitivitet samt där semantiken har speglat maktordningens användning. Ord som 'här', 'där', 'den' och 'det' kallas för demonstrativa pronomen och används för att markera, accentuera eller peka ut ett specifikt substantiv, samt ger de två förstnämnda en lägesbeskrivning av det föremålet som det refererar till. "[...] Latinamerika. Där det finns cirka åtta [...]" "De flesta som talar spanska bor i Latinamerika. Där det finns cirka åtta gånger fler spanstalande är i Spanien, ungefär 350 miljoner i Latinamerika och 42 miljoner i Spanien." (Vale7, 2006:26). Ett föremål som beskrivs ligga 'här' uppfattas som närmare språkanvändaren än om hen uttryckt 'där'. Vid tre tillfällen använder sig författarna av den demonstrativa pronomen 'här' för att beskriva Spanien, Madrid samt Barcelona och en gång av den demonstrativa pronomen 'där' för att tala om Latinamerika. Vilket beskriver författarnas syn på avstånden mellan sig själva och de områden de nämner i texten. Spanska språket är ett utbrett språk som talas i över 20 olika länder vilket gör det intressant att fundera kring de premisser som ett läromedel för spanska språket väljer att belysa i en kulturell kontext. I likhet med en postkolonial teoribildning grundad kring västvärldens globala synsätt, är en vanlig förekomst att betrakta och se världen utifrån sin egna position vilket maktordningens användning av demonstrativa pronomen gör i citaten ovan, ett resultat av kolonialismen samt den makt västvärlden och Europa går under beteckningen Eurocentrism som genom en heterogen kunskapstradition, valt att skildra Europa genom att tala om av vad Europa inte är (Landström, 2001). I diskursordningen kring den spanstalande strider olika diskurser om utrymmet till vem som använder sig utan den korrekta spanskan. Ett exempel från Vale (2006) visar på detta när man beskriver hur de olika varianterna av spanska förhåller sig till varandra.

I stort sett varje land har utvecklat sin egna variant av spanskan, men skillnaderna är inte större än att du kan göra dig förstådd utan problem. Argentina är ett exempel, dit kom många invandrare från Italien och nu talar alla argentinare med lite italiensk språkmelodi.

(Vale 7, 2006)

I exemplet ovan tar inte enbart förgivelet att eleven känner till hur den Argentinska dialekten låter utan även att hen har en förståelse för italiensk språkmelodi. Via maktordningens semiologiska framställning förmedlas eleven idéer om världen och en direkt överföring kan även ske på ett kognitivt plan. På så vis kan författarens åsikter även användas som en uppmuntrande handlingsmetod genom att ställa frågor och informera. Vid ett tillfälle presentera författarna hemsidan till ett zoo i Madrids, där de uppmuntra eleven att gå in på den för att få information om de vill besöka djurparken. Maktordningen agerar inte längre enbart i reflekterande syfte, via texten, utan påvisar till en ambition att skapa handling, vilket kallas för interpersonell aspekt (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). Vidare finns en tredje aspekt som är sammantagna av de andra två, där en metafunktion hos eleven ämnas uppnå som refererat till elevens omedvetna påverkan (Boreus & Bergström, 2018). I citatet "Många människor tänker på tango och fotboll när de hör stadens namn." tillskrivs elev en kulturell och social association till landet Argentina, som de kanske inte haft tidigare, författarnas interdiskursivitet bygger således vidare på en redan etablerad diskurs. Diskursanalysens uppgift blir därför att söka svaret genom de olika diskursiva praktikerna i texten, hur diskurserna framställs och hur de påvisas i den sociala praktiken. "De flesta som talar spanska bor i Latinamerika. Där det finns cirka åtta gånger fler spankstalande än i Spanien, ungefär 350 miljoner i Latinamerika och 42 miljoner i Spanien." Citatet tycks till en början stärka latinamerikanen som den primära ägaren med sin överrepresenterade mängd, men efter en semiologisk närmare analys vittnar maktordningens transitivitet "I stort sett varje land har utvecklat sin egna variant av spanskan, men skillnaderna är inte större än att du kan göra dig förstådd utan problem" (Vale 7, 2006). I enlighet med Elmeroth (2008) tankar, kan således författarnas ambition med citateten ovan betraktas som ett upprätthållande av spanska språkets målspråk som det korrekt använda och liknas vid eurocentrisk världsbild samt en vilja att bevara ett kulturarv. Landstöm (2001) uttrycker behovet av språket för en stärkt känsla av kulturell samhörighet och identitet något som den intertextuella semantiken i citaten ovan strider om där kampen mellan diskurserna om ägandet av spanska språket blir tydlig genom den interdiskursivitet som uppstår.

Kulturdiskurs

För att svara på studiens frågeställning om, hur behandlas kultur i läroboken? Har den diskursiva praktiken till en början inriktat sig till den semiotiska praktiken som kan liknas vid lingvistiska handlingar i text, där nyckelord speglar tematiska föreställningar av metaspråklig

karaktär. Vid textanalys är nyckelord av det här slaget speciellt intressanta att undersöka då de tenderar att avslöja en historisk tillbakablick knuten till användarens erfarenheter men integrerad brisans där kriterier som semantisk re-produktivitet, inte sällan blir bärare av nya betydelser eller konnotationer.

Argentina är ett exempel, dit kom många invandrare från Italien och nu talar alla argentinare med lite italiensk språkmelodi. [...] Vid den tiden hade militären tagit makten i flera länder där många människor blev fängslade eller tvingades fly (Vale 7, 2006:27).

Ord som “invandrare”, “förstaspråk” eller människor som “tvingades fly”, är nyckelord och semiologiska praktiker med flytande signifikans. Genom sökandet efter nyckelord med hermeneutisk karaktär kan ord som “invandrare” vittna om ideal och förutfattade meningar (Bergström & Boréus, 2018). Kulturdiskursen i läroboken har likt begreppet en mångtydig aspekt och ter sig så även i läroboken, semiologin kring begreppet besitter i likhet med begreppet kultur en objektiv praktik men tillskrivs ett kontextberoende sammanhang av den sociala praktikens samtiden. Likt kulturbegreppet besitter ord som “invandrare” en viss slags dikotomi och dissonans kopplat till dagens flyktingpolitik med stark tendens till ett vi och dem perspektiv. Vid diskursanalys studeras dessa semantiska praktiker, deras handlingsmönster samt hur de nyttjas i diskurserna, för att på så identifiera maktrelationer, identitetsskapande processer samt förändringar i diskursiva strukturer över tid. I rubriken på Kapitel “*Spanskan i världen*” urskiljs nyckelordet “Spanskan” (Vale7, 2006) Författarna Inmaculada Moreno Teva och Örjan Hanson har valt att tillskriva ordet ‘spanska’ en bestämd slutartikel, spanska’n’, vilket används för att ge substantiv, bestämd form samt är en ändelse som tilläggs på substantivet vid kommunikation om någon eller något speciellt (ordklasser, 2020). Ett tillkommande av ändelsen kan tyckas slumpmässig men påträffas vid fler tillfällen. Författarnas val av grammatik vittnar om en relation till spanska språket som substantiv vars pronomen går att äga och det blir därför intressant att analysera vidare genom de socio-diskursiva praktikerna samt genom att analysera maktordningen i följande citat, ”Många latinamerikaner bor också i Spanien, de känner sig hemma med kulturen och språket” samt ”Argentinas huvudstad Buenos Aires är en av kontinentens största städer. Många människor tänker på tango och fotboll när de hör stadens namn” Likt Identitets- och Språkdiskursen vittnar även Kulturdiskursen i läroboken om en hög modalitet. I det första citatet refererar författarna med stor säkerhet, vars subjektiva modalitet läggs fram på så vis där informationen kan komma att uppfattas som fakta av eleven. Påståendet “de känner sig hemma med kulturen och språket”

(se bilaga *Spanskan i världen*, Vale 7, 2006) lämnar inget utrymme för argumentation, tvivel eller att det skulle kunna teta sig annorlunda. till skillnad mot det senare citatet som har en något mindre subjektiv modalitet och lämnar utrymmer för oliktankande. "Många människor tänker på tango [...]" (se bilaga *Spanskan i världen*, Vale 7, 2006) Det är inte första gången som författarna tar upp fakta och åsikt i kapitlet. Realia och egna förutfattade meningar redogörs för utan att göra eleven uppmärksam på när de presentera fakta och när de uttrycker en åsikt.

Diskursordning: Etnocentrism

Genom kritisk diskursanalys har en kartläggning över förbindelsen mellan hur semiologin i läroboken, diskurserna och den sociala praktiken påvisat författarnas maktinstrument över de diskursiva praktikerna samt författarnas bevarande och bidragande till identitetsskapande strukturer av en något stereotyp karaktär. En interdiskursiv kamp mellan identitets-, språk- och kulturdiskursen, vittnar om maktordningens perspektiv över språkets korrekta mening och karaktärernas identitetsprocess har blivit bärare av ett kanske för författarna, omedvetet skillnadsskapande. Författarnas förutfattade idéer bygger sålunda vidare på en postkolonial diskurs med Etnocentrisk karaktär och uppträder efter vad Winther-Jorgensen och Phillips (2000) kallar för kontingens och permanens. Författarnas intentioner om att medvetandegöra eleven om spanska språkets spridning, de olika kulturella sammanhangen samt identiteterna de presenterat i läroboken kan tyckas harmlöst vid en första inblick problematiken ligger i enlighet med de etnocentriska tankar, där ett försök att upprätthålla den egna kulturen tenderar att leda till en maktordning som skapar ett vi och dem perspektiv. Elmeroth (2008) talar om behovet av det avvikande och onormala som grunden till ett stärkande av den egna kulturen. Språkdiskursen konstitueras av författarnas objektiva modalitet vars transitivitet blir skapare till en socio-kulturell diskurs där vissa etniciteter har tillträdande och i det här fallet att andra lämnas utanför. Att se världen utifrån sin egna socio-kulturella position, är inget nytt eller snarare vad Amin (1989) beskriver som oundvikligt och ett resultat av kolonialismen. Han belyser även problematiken kring Europas och västvärldens framträdande makt över kunskapsproduktionen som del av att en okritisk heterogen kunskapstradition träder i makt. Författarnas förmedling verkar på ett konstituerande sätt som bidrar till elevernas uppfattning med en postkolonial prägling.

Diskussion

I följande kapitel diskuteras och ställs det resultat som påvisats via analysen mot den tidigare forskningen samt förs en reflektion över hur det empiriska materialet hade kunnat analyseras annorlunda och vilken påverkan det kunnat ha på resultatet.

Resultat diskussion

Som tidigare nämnts har Ulrika Tornbergs (2000) analys om hur en språkkultur förankrad i nationella gränser visat sig vara hämmande för elevens språkinläring. Trots den reform som gjordes år 2011 av det centrala innehållet i Moderna språk, där bedömningen gick från att eleverna skulle ha kunskaper om “[...] levnadssätt och samhällsförhållanden i länder där språket talas” till “Vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där språket används” (Skolverket, Lgr11), uppstår det fortfarande dissonans i förmedlingen kring att vilja utveckla en för eleven okänd uppfattning om samhälle eller kultur. Vare sig den är knuten till nationella gränser eller inte. Då spanska är ett utbrett språk som talas i över 20 olika länder med likartade kulturer och traditioner blir undervisningen inte bara vad Tornberg (2000) framhåller som hämmande, utan även vad den kritiska diskursanalysen i den här uppsatsen påvisat som ett bidrag till förutfattade meningar. Vars förmedling bidrar till elevernas, stereotypa framställning av språk-, identitets- och kulturdiskursen.

Vidare har Tornbergs (2000) och Skolverkets undersökning rörande lärobokens roll i undervisningen, belyst av uppsatsen, där olika förhållningssätt samt läroboken, påvisat vad även Korsell (2007) beskriver som ett otillräckligt innehåll tillhandahålla en objektiv världsbild. Resultatet i den här analysen har visat tydliga spår av författarnas generaliserande åsikter som många gånger presenterat missvisande fakta, för eleven. Även om ett användande av stereotypa karaktärer i undervisningssyfte kan tyckas förenkla förmedlingen av kultur, framhåller Kirsch (2004) att det allt som oftast bidrar till ett vi- och dem fenomen vilket går i linje med ett etnocentriskt perspektiv.

Kritisk metodreflektion

En kritisk diskursanalys bör diskuteras då den inte förhåller sig opolitiskt till empirin utan har en strävan att påvisa maktförhållandena som utövas på- eller av någon, för att synliggöra orsaken till dem och på så vis bidra till förändring (Winther-Jorgensen & Phillips, 2000). På liknande vis som en kritisk diskursanalys påvisat författarnas tillskrivande åsikter i sitt material,

läroboken Vale 7 (2006) skulle en liknande slutsats kunna dras om en kritisk diskursanalys utfördes på denna uppsats. Då ingen analys är fri från tolkning. Därmed uppmanas läsaren av all forskning att förhålla sig kritiskt till sitt material och till en kritisk diskursanalys, då dess huvudsakliga syfte är att lyfta de orsaker som skapat orättvisor och skapa möjligheter att förändra dem.

Empirisk diskussion

Då eleverna befinner sig i ett primärt stadie av sin språkinläring är dialoger och annan interaktiv text förmedling av språket är mycket enkel semiologiskt, det gjort att en kritisk diskursanalys till viss del varit svår att genomföra, vilket gjorde att analysen begränsades till de avsnitt i boken som tillhandahöll mest beskrivande innehållsrik text. Vid en bredare studie hade även lärobokens illustrationer kunnat bidra till att svara på uppsatsens forskningsfrågor då de vid en första anblick antyder på karikatyrer, fotografier på flamenco dansare, tjuvar och spanska maträtter. Bilderna skulle kunnat analyseras ur ett postkolonialt perspektiv och väckt ytterligare frågor kring representation och stereotyper i läroböcker samt dess påverkan på eleven. Vidare hade analysen eventuellt berikats ytterligare genom att utöka det empiriska materialet och låta lärare samt elevers tankar, sammantaget belysa deras bidrag till analysen av den sociala praktiken.

Förslag till fortsatt forskning

I linje med Tornberg (2000) och Kirsch (2004) tankar om att en förståelse för en annan kultur först kan uppnås när eleven besitter kännedom om sin egna kulturella identitet skulle ämnet Moderna språk kunna arbeta ämnesöverskridande med samhällsvetenskaps ämnet i skolan och bidra till en djupare förmåga hos eleven. En förmåga som kräver ett kognitiv ifrågasättande av elevens egna kultur-och samhällsuppfattning. Tornberg (2000) beskriver det som utrymmet mitt emellan där en förmåga hos eleven efterfrågas att i likhet med socialkonstruktivistisk tradition ställa sig främmande inför det självklara och på så vis anamma det okända utan subjektiv värdering. Det skulle kunna innebära en undervisning där Elmeroth (2008) tankar kring en interkulturell handling mellan eleverna görs möjlig.

Vidare bör det riktas uppmärksamhet åt skolverkets bristfälliga undersökning kring ämnena Moderna språk i skolan.

Avslutande reflektion

Uppsatsens ambition är dock inte uppmana lärare att sluta använda sig av läroboken i undervisningen, utan tvärtom anamma ett bredare användande, där exempelvis fler läroböcker ställs mot varandra. IKT verktyg sätts in och internets informations flödekan bidra till en jämförelse samt leda till att problematisera just de stereotypa generaliseringarna tillsammans med eleven och vara öppna om de fördomar som existerar. Den kritiska diskursanalysen har således inte enbart visat på värdet av ett kritiskt förhållningssätt utan även det Tornberg (2000), Ammert (2011) och Korsell (2007) understryker som ett nödvändigt behov i undervisningen.

Ett kritiskt språkmedvetet, förhållningssätt och insikt, bringar föreställningar kring den värld vi lever i inklusive kunskap, identiteter och sociala relationer. Detta bidrar till att människan skapar sig uppfattning kring vilka ramar det finns för deras praktik och på så vis ges möjlighet att kunna bryta dessa och bidra till förändring. Som språkbrukare bär vi ansvaret över hur vi väljer att beskriva världen runt omkring oss, handlingar och relationer. Vilket avtryck vi väljer att lämna och vilket vi väljer att förmedla vidare till våra elever enligt vår läroplan Lgr11 är,

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. Kunskaper i flera språk ökar också individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv. (Skolverket, Lgr11)

Referenslista

Litteraturlista

Ammert, Niklas m fl,2011.:Att spegla världen – Läromedelsstudier i teori och praktik, Niklas Ammert (Red), Lund: Studentlitteratur AB.

Amin, Samir (1989) Eurocentrism. London: Zed Books.

Bergström, Göran, Boréus, Kristina (2018) *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text – och diskursanalys*. Lund. Studentlitteratur

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (red.) (2007) *Diskursanalys i praktiken*. Författarna och Liber AB.

Elmeroth, Elisabeth (2008) *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: studentlitteratur.

Giddens, Anthony (1989) *Sociology*. Cambridge: Polity Press.

Kirsch, Frank-Michael (2004). "Språk och läroböcker i språk - nyckel till andra kulturer". I: Lahdenperä, Pirjo. (red.). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Studentlitteratur. Lund

Korsell, I. (2007). *Läromedel. Det fria valet? Om lärares användning av läromedel*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Landström, Catharina (2001) *Postkoloniala texter*. Stockholm: Författarna och Federativs förlag.

Lorentz, Hans (2007) *Talet om det mångkulturella i skolan och samhället – En analys av diskurser om det mångkulturella inom utbildning och politik åren 1973-2006*. KFS AB.

Lukes,S (2008) *Maktens ansikten*. Göteborg: Daidalos.

Rosengren, Karl Erik & Arvidsson, Peter (2002) *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber.

Tornberg, Ulrika (2000) *Om språkundervisning i mellanrummet- och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000*. Uppsala universitet.

Wikman, Tom (2004) *På spaning efter den goda läroboken: om pedagogiska texters lärande potential*. Åbo Akademis förlag

Winther Jörgensen, Marianne & Phillips, Lousie (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Polen: Pozkal.

Webbartiklar

Adlibris (2020) <https://www.adlibris.com/se/bok/vale-7-textboken-inkl-ljudfiler-och-elevwebb-9789162259600>Hämtad: 2020-07-12

Akademibokhandeln (2020) <https://www.akademibokhandeln.se/bok/vale-7-textboken-inkl-ljudfiler-och-elevwebb/9789162259600/> Hämtad: 2020-07-12

Bokus (2020) <https://www.bokus.com/bok/9789162259600/vale-7-textboken-inkl-ljudfiler-och-elevwebb/> Hämtad: 2020-07-12

Ordklasser (2020) <https://www.ordklasser.se/artiklar.php> Hämtad: 2020-08-07

Riksdagen (2020) <https://www.riksdagen.se> Hämtad:2020-07-05

Skolverket, *Lgr11* (2011) <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/moderna-sprak>) Hämtad: 2020-07-11

Skolverkets rapport *Läromedlens roll i undervisningen* (2006) Hämtad: 2020-07-12

Skolverket, *Utbildningsguiden* (2020) <https://utbildningsguiden.skolverket.se/grundskolan/val-av-grundskola/sprakval-och-meritpoang> Hämtad: 2020-07-10

Skolverket, *Statistik och utbildning* <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/nyhetsarki>). Hämtad: 2020-07-10

Vetenskapsrådet (2020)

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf Hämtad: 2020-07-16

Bilagor

A. Spanskan i världen

Spanskan är ett av världens största språk, bara kinesiska, engelska och hindi talas av fler människor.

De flesta som talar spanska bor i Latinamerika. Där det finns cirka åtta gånger fler spankttalande är i Spanien, ungefär 350 miljoner i Latinamerika och 42 miljoner i Spanien.

Madrid är Spaniens centrum. Den spanska huvudstaden har ca 5 miljoner invånare. Här bor den spanska kungen och här hittar du massor av museer och offentliga byggnader. Och Spaniens största nöjesfält!

Barcelona är Spaniens näst största stad. Här talar man naturligtvis spanska. Men också katalanska, ett annat språk som påminner om spanskan. Om du åker hit kommer du att lägga märke till det. Alla skyltar och all information ges på båda språken.

I stort sett varje land har utvecklat sin egna variant av spanskan, men skillnaderna är inte större än att du kan göra dig förstådd utan problem. Argentina är ett exempel, dit kom många invandrare från Italien och nu talar alla argentinare med lite italiensk språkmelodi.

Argentinas huvudstad Buenos Aires är en av kontinentens största städer. Många människor tänker på tango och fotboll när de hör stadens namn. Spanska är ett stort språk också i USA. Mer än 35 miljoner människor har spanska som sitt förstaspråk, Los Angeles och San Francisco är namn som kommer från spanskan. I New York finns det över en miljon människor med spanska som förstaspråk

I de flesta länder i Europa finns det idag många människor som talar spanska. Du kanske själv har någon kamrat vars föräldrar kommer från ett spankttalande land? På 1970- och 80- talen kom många latinamerikaner till Europa. Vid den tiden hade militären tagit makten i flera länder där många människor blev fängslade eller tvingades fly. Många latinamerikaner bor också i Spanien, de känner sig hemma med kulturen och språket (Vale 7, 2006:26,27)

B. ¿Cómo comen los españoles?

“¿Cómo comen los españoles?”

Por la mañana los españoles no comen mucho, unas tostadas, yogures, magdalenas, galletas o un bollo. Beben cola cao, leche, un zumo o un café.

Comen a las dos o a las tres de la tarde la comida fuerte del día, guisos, carne con patatas fritas, verduras y frutas. Cocinan con aceite de oliva, cebolla, ajo, pimientos y tomates.

Los jóvenes españoles comen tortilla española, patatas bravas o con alioli, hamburguesas o pizzas. A veces toman chocolate con churros en la plaza del pueblo o de la ciudad” (Vale 7, 2006: 65).

Översättning: Hur äter spanjorer

På morgonen äter inte spanjorer mycket, några rostade mackor, yoghurt, muffins, kex eller bakelser. De dricker chokladmjök, mjök, juice eller kaffe.

De äter dagens stora mål vid två eller tretiden, grytor, kött med pommes frites, grönsaker och frukt. De lagar mat med olivolja, lök, vitlök, paprika och tomat.

De spanska ungdomarna äter spansk omelett, patatas bravas med alioli, hamburgare eller pizza. Ibland tar de churros med choklad på byns eller stadens torg.